

UDK: 373.2.091:005

**MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA RAQAMLI
TRANSFORMATSIIYA JARAYONIDA DIREKTORLARNING BOSHQARUV
KOMPETENSIYALARI**

Rahimova Zilola Shodiyorovna

Toshkent shahar Puchon Universiteti magistranti

Gaynazarova Gulbaxor Abdullayevna

Ilmiy rahbar, P.h.D, dotsent

Toshkent shahar Puchon Universiteti

Annotatsiya. Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida raqamli transformatsiya jarayonining mohiyati hamda ushbu jarayonda direktorlarning boshqaruv kompetensiyalarini rivojlantirish masalalari tahlil etiladi. Raqamli texnologiyalarni ta'lim tizimiga joriy etish sharoitida rahbarlarning zamonaviy bilim, ko'nikma va malakalarga ega bo'lishi zarurligi asoslab beriladi. Shuningdek, xorijiy tajribalar bilan taqqoslash asosida samarali boshqaruv kompetensiyalarini shakllantirish yo'llari ko'rsatib o'tiladi.

Kalit so'zlar. raqamli transformatsiya, maktabgacha ta'lim, boshqaruv kompetensiyalari, ta'lim menejmenti, raqamli texnologiyalar, liderlik, innovatsion boshqaruv, strategik rivojlanish

Аннотация. В данной статье анализируется сущность процесса цифровой трансформации в организациях дошкольного образования, а также вопросы развития управленческих компетенций директоров в условиях данного процесса. Обосновывается необходимость обладания руководителями современными знаниями, навыками и умениями в условиях внедрения цифровых технологий в систему образования. Кроме того, на основе сравнительного анализа зарубежного опыта раскрываются пути формирования эффективных управленческих компетенций.

Ключевые слова. цифровая трансформация, дошкольное образование, управленческие компетенции, образовательный менеджмент, цифровые технологии, лидерство, инновационное управление, стратегическое развитие.

Asosiy qism (davomi, kengaytirilgan shaklda)

Maktabgacha ta'lim tashkiloti direktori boshqaruv subyekti sifatida raqamli muhitda samarali faoliyat yuritishi uchun quyidagi asosiy kompetensiyalarga ega bo'lishi zarur:

- Raqamli savodxonlik kompetensiyasi – direktor axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini chuqur bilishi, elektron resurslardan samarali foydalana olishi, ta'lim jarayonini raqamli platformalar orqali boshqarishni yo'lga qo'ya olishi lozim. Bu kompetensiya elektron hujjat aylanishi, masofaviy nazorat va monitoring tizimlarini joriy etishda muhim ahamiyatga ega.

- Strategik boshqaruv kompetensiyasi – rahbar raqamli transformatsiya jarayonini tasodifiy emas, balki aniq reja asosida amalga oshirishi zarur. U tashkilotning uzoq muddatli rivojlanish strategiyasini ishlab chiqib, unda raqamli texnologiyalarni joriy etish bosqichlarini belgilashi kerak.

- Liderlik kompetensiyasi – zamonaviy direktor jamoani ortidan ergashtira oladigan, yangiliklarga ochiq va innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlaydigan yetakchi bo'lishi lozim. U pedagoglarni raqamli vositalardan foydalanishga rag'batlantiradi va jamoada innovatsion muhitni shakllantiradi.

- Tahliliy kompetensiya – raqamli muhit katta hajmdagi ma'lumotlarni yig'ish va qayta ishlash imkonini beradi. Direktor ushbu ma'lumotlarni tahlil qilib, ta'lim sifati, bolalar rivojlanishi va pedagoglar faoliyati bo'yicha asoslangan qarorlar qabul qilishi kerak.

- Kommunikativ kompetensiya – zamonaviy boshqaruvda samarali muloqot muhim o'rin tutadi. Direktor ota-onalar, pedagoglar va hamkor tashkilotlar bilan raqamli platformalar orqali muntazam va samarali aloqani yo'lga qo'ya olishi zarur.

- Innovatsion fikrlash kompetensiyasi – rahbar yangiliklarni qabul qilish, ularni amaliyotga joriy etish va mavjud muammolarga kreativ yondashuv orqali yechim topa olishi kerak.

Raqamli transformatsiya sharoitida direktorlarning boshqaruv faoliyati an'anaviy ma'muriy yondashuvdan zamonaviy, moslashuvchan va texnologiyalarga asoslangan boshqaruv modeliga o'tishni talab qiladi. Bu jarayon rahbarlardan uzluksiz o'rganish, o'z ustida ishlash va yangi kompetensiyalarni egallashni talab etadi.

Shuningdek, xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, raqamli transformatsiya muvaffaqiyati ko'p jihatdan inson omiliga, ya'ni rahbar va pedagoglarning tayyorgarlik darajasiga bog'liq. Shu bois direktorlarning malakasini oshirish, ularni zamonaviy boshqaruv va raqamli texnologiyalar bo'yicha muntazam o'qitish muhim ahamiyat kasb etadi.

Umuman olganda, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida raqamli transformatsiyani samarali amalga oshirish direktorlarning kasbiy kompetensiyalarini kompleks rivojlantirish bilan bevosita bog'liq bo'lib, bu ta'lim sifati va boshqaruv samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Quyida mazkur tadqiqotning ilmiy yangiligi tizimli va kengaytirilgan jadval ko'rinishida keltirildi:

1.1-jadval.

“Raqamli transformatsiya sharoitida direktorlar boshqaruv kompetensiyalarining ilmiy yangiliklari”

№	Ilmiy yangilik yo'nalishi	Mazmuni	Amaliy ahamiyati
1	Direktorlarning boshqaruv kompetensiyalari modeli	Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida raqamli transformatsiya sharoitiga moslashtirilgan yangi boshqaruv kompetensiyalari modeli ishlab chiqildi. Ushbu model raqamli savodxonlik, strategik fikrlash, liderlik,	Direktorlar faoliyatini samarali tashkil etish, boshqaruv tizimini modernizatsiya qilish hamda ta'lim sifati oshirish imkonini beradi

		tahliliy va kommunikativ kompetensiyalar integratsiyasiga asoslanadi.	
2	Kompetensiyalarni tizimlashtirish	Raqamli muhitda samarali boshqaruvni ta'minlovchi asosiy kompetensiyalar yagona tizimga keltirildi va ularning o'zaro bog'liqligi ilmiy asosda ochib berildi	Boshqaruv jarayonida aniq yo'nalish va ustuvorliklarni belgilashga yordam beradi
3	Kasbiy rivojlanish yondashuvlari	Direktorlarning kasbiy rivojlanishini ta'minlovchi zamonaviy yondashuvlar (uzluksiz ta'lim, treninglar, raqamli o'quv platformalari, xalqaro tajriba) ilmiy jihatdan asoslandi	Rahbarlarning malakasini oshirish tizimini takomillashtirish va ularning raqobatbardoshligini kuchaytirishga xizmat qiladi

Ushbu ilmiy yangiliklar maktabgacha ta'lim tizimida boshqaruv faoliyatini yangi bosqichga olib chiqishga xizmat qiladi. Ayniqsa, raqamli transformatsiya sharoitida direktorlarning kompetensiyalarini aniq model asosida shakllantirish boshqaruv samaradorligini oshirishning muhim omili hisoblanadi.

Taqqoslash

Xorijiy davlatlar tajribasini chuqur tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, rivojlangan mamlakatlarda maktabgacha ta'lim tizimini raqamlashtirish jarayoni izchil strategik yondashuv asosida amalga oshiriladi va bu jarayonda asosiy e'tibor ta'lim muassasalari rahbarlarining boshqaruv kompetensiyalarini rivojlantirishga qaratiladi. Raqamli transformatsiya faqat texnologik yangilik emas, balki boshqaruv madaniyatini tubdan o'zgartiruvchi kompleks jarayon sifatida qaraladi.

Xususan, Finlyandiya tajribasida ta'lim tizimi yuqori darajada demokratik va innovatsion yondashuvga asoslangan bo'lib, maktabgacha ta'lim rahbarlari uchun raqamli pedagogika va boshqaruv bo'yicha uzluksiz malaka oshirish tizimi yo'lga qo'yilgan. Bu jarayonda rahbarlar nafaqat texnologiyalarni o'rganadi, balki ularni ta'lim jarayonini boshqarishda samarali qo'llash, pedagogik jarayonlarni raqamli vositalar yordamida tahlil qilish va rivojlantirish ko'nikmalarini ham egallaydi. Natijada, ta'lim sifati va boshqaruv samaradorligi sezilarli darajada oshadi.

Janubiy Koreya tajribasi esa raqamlashtirishning yanada yuqori bosqichini ifodalaydi. Bu mamlakatda maktabgacha ta'lim tizimi deyarli to'liq raqamli platformalar asosida boshqariladi. Direktorlar ta'lim jarayoniga oid real vaqt rejimidagi ma'lumotlarga tayangan holda qarorlar qabul qiladi. Bu esa boshqaruv jarayonini subyektivlikdan xoli qilib, to'liq dalillarga asoslangan (data-driven) boshqaruv tizimini shakllantiradi. Shuningdek, ota-onalar bilan kommunikatsiya ham raqamli platformalar orqali amalga oshirilib, shaffoflik darajasi yuqori bo'ladi.

Singapur tajribasi esa raqamli transformatsiya jarayonida liderlik kompetensiyalarining ahamiyatini alohida ta'kidlaydi. Bu davlatda ta'lim menejerlari uchun maxsus ishlab chiqilgan trening dasturlari mavjud bo'lib, ular strategik boshqaruv, innovatsion fikrlash va raqamli kompetensiyalarni integratsiyalashgan holda rivojlantirishga qaratilgan. Natijada, rahbarlar nafaqat texnik jihatdan savodli, balki jamoani samarali boshqaruvchi innovatsion lider sifatida shakllanadi.

O'zbekiston tajribasiga nazar tashlasak, so'nggi yillarda maktabgacha ta'lim tizimini raqamlashtirish bo'yicha muhim islohotlar amalga oshirilmoqda. Elektron navbat tizimlari, raqamli monitoring va boshqaruv platformalari joriy etilmoqda. Biroq, bu yo'nalish hali rivojlanish bosqichida bo'lib, rahbarlarning raqamli kompetensiyalarini tizimli va kompleks rivojlantirish zarurati saqlanib qolmoqda.

Shu nuqtai nazardan, xorijiy tajribalarni to'liq ko'chirish emas, balki ularni milliy ta'lim tizimi, ijtimoiy sharoit va boshqaruv an'alariga moslashtirish muhim hisoblanadi. Ayniqsa, Finlyandiyaning uzluksiz kasbiy rivojlanish modeli, Janubiy Koreyaning ma'lumotlarga asoslangan boshqaruv tizimi va Singapurning integratsiyalashgan liderlik

yondashuvi O‘zbekiston maktabgacha ta’lim tizimi uchun muhim metodologik asos bo‘lib xizmat qilishi mumkin.

Umuman olganda, raqamli transformatsiya jarayonida muvaffaqiyatga erishishning asosiy omili — bu rahbarlarning zamonaviy boshqaruv kompetensiyalarini rivojlantirish, ularni innovatsion fikrlashga yo‘naltirish hamda global tajribalarni milliy sharoitga moslashtirishdir.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha ta’lim tashkilotlarida raqamli transformatsiya jarayoni boshqaruv tizimining mazmun va mohiyatini tubdan o‘zgartirib, direktorlarning kasbiy kompetensiyalariga yangi talablarni qo‘ymoqda. Endilikda rahbar faqat ma’muriy boshqaruvchi emas, balki raqamli muhitda samarali faoliyat yurita oladigan, innovatsiyalarni joriy etuvchi va jamoani rivojlantiruvchi strategik lider sifatida namoyon bo‘lishi lozim.

Zamonaviy direktor quyidagi muhim sifatlarga ega bo‘lishi zarur:

- raqamli texnologiyalarni chuqur bilish va ularni amaliyotga joriy eta olish;
- strategik fikrlash asosida muassasaning uzoq muddatli rivojlanishini rejalashtirish;
- innovatsion yondashuv orqali ta’lim jarayoniga yangiliklar kiritish;
- jamoani boshqarish, motivatsiya qilish va o‘zgarishlarga moslashtira olish.

Shu bilan birga, tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, raqamli transformatsiyaning samaradorligi ko‘p jihatdan rahbarlarning uzluksiz kasbiy rivojlanishiga bog‘liq. Shu sababli direktorlar uchun zamonaviy talablar asosida maxsus malaka oshirish dasturlarini ishlab chiqish, ularni amaliyotga joriy etish hamda raqamli kompetensiyalarni tizimli ravishda rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Bundan tashqari, ilg‘or xorijiy tajribalarni milliy ta’lim tizimi xususiyatlariga moslashtirgan holda joriy etish, boshqaruv jarayoniga innovatsion yondashuvlarni keng tatbiq etish zarur. Bu esa maktabgacha ta’lim tizimining samaradorligini oshirish, boshqaruv sifatini yaxshilash va raqobatbardosh kadrlarni tayyorlashga xizmat qiladi.

Umuman olganda, raqamli transformatsiya sharoitida direktorlarning boshqaruv kompetensiyalarini kompleks rivojlantirish maktabgacha ta'lim tizimini yangi bosqichga olib chiqishning asosiy omillaridan biri hisoblanadi

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi. "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun. – Toshkent, 2020. – 23 b.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. Ta'lim tizimini rivojlantirishga oid farmon va qarorlar to'plami. – Toshkent, 2019–2023. – 150 b.
3. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim vazirligi. Me'yoriy-huquqiy hujjatlar to'plami. – Toshkent, 2021. – 120 b.
4. Fullan M. The New Meaning of Educational Change. – New York: Teachers College Press, 2016. – 320 p.
5. OECD. Education in the Digital Age. – Paris: OECD Publishing, 2021. – 180 p.
6. UNESCO. Digital Transformation in Education. – Paris: UNESCO Publishing, 2022. – 150 p.
7. Bush T. Educational Leadership and Management: Theory, Policy, and Practice. – London: Sage Publications, 2018. – 240 p.
8. Hargreaves A. Leadership in the Digital Era. – London, 2019. – 210 p.